

даними, підвищуючи інтерактивність ЗМК. Це зумовлює переваги використання Інтернет-ЗМІ та соціальних мереж у різних сферах життя людини, а також перспективність використання Інтернет-каналів комунікації у політичних процесах та в електоральних кампаніях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Почепцов Г. Информационные войны [Електронний ресурс] / Г. Почепцов – Режим доступу: http://telecomlaw.ru/studyguides/Pochepctsov_inwars.pdf
2. Hall S. Encoding/decoding model of communication [Електронний ресурс] / S. Hall – Режим доступу: <http://faculty.georgetown.edu/irvinem/theory/SH-Encoding-Decoding.pdf>.
3. Seitel F. The practice of public relations [Електронний ресурс] / F. Seitel – Режим доступу: https://openlibrary.org/books/OL683111M/The_practice_of_public_relations.
4. Ноэль-Нойман Э. Общественное мнение. Открытие спирали молчания / Э. Ноэль-Нойман. – М.: Прогресс-Академия, 1996. – 396 с.
5. Лабунская В. Невербальное поведение / В. Лабунская. – Ростов-на-Дону.: РГУ, 1986. –136 с.

УДК 339.92

Сухонос О.В.

Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна

ОФШОРИНГ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ

Здійснено спробу визначити вплив якісно нового виду сучасної економіки на розвиток України. Сучасний світ піддається трансформації, що зумовлено винаходом нових видів співпраці, тісно пов'язаних з мережею Інтернет. Розглянуто специфіку та характеристику нових видів співпраці, зокрема офшорингу, наведено приклади офшорингових операцій, схем і зон, а також можливі наслідки та результати для України в межах цього вектора розвитку.

Ключові слова: види співпраці, глобалізація, офшоринг, Інтернет, офшорні зони, офшорингові схеми, офшорингові операції, корпорація, ІТ (інформаційні технології), Україна

Сухонос О.В.

ОФФШОРИНГ И ЕГО ПЕРСПЕКТИВЫ В УКРАИНЕ

Предпринята попытка определить влияние качественного нового вида современной экономики на развитие Украины. Современный мир поддается трансформации, обусловленной открытием новых видов сотрудничества, которые тесно связаны с сетью Интернет. Рассмотрены специфика и характеристика новых видов сотрудничества, в частности оффшоринга, приведены примеры оффшоринговых операций, схем и зон, а также возможные последствия и результаты для Украины в рамках данного вектора развития.

Ключевые слова: виды сотрудничества, глобализация, оффшоринг, Интернет, оффшорные зоны, оффшоринговые схемы, оффшоринговые операции, корпорація, (информационные технологии), Украина

Sukhonos O.

OFFSHORING AND ITS PROSPECTS IN UKRAINE

The paper attempts to effect qualitatively new type of modern economic on development of Ukraine. The modern world is amenable to transformation due to the discovery of new forms of cooperation which are closely linked to the Internet. The article concerns the specifics and characterization of new types of cooperation, in particular offshoring, examples of the operations of offshoring, the schemes and zones of offshoring, and the possible consequences and implications for Ukraine in the framework of the vector of development.

Key words: forms of cooperation, globalization, offshoring, Internet, zone of offshoring, scheme of offshoring, operations of offshoring, the Corporation, IT (Information Technology), Ukraine

Глобалізаційні процеси охоплюють усі сфери суспільного життя, зокрема економічну, політичну, культурну та ін. Ці процеси роблять універсальними багато рис розвитку сучасних держав. Глобальна світова фінансово-економічна криза, зміни у сфері геополітичних відносин, прискорення розвитку технолого-медійних засобів створення та передачі інформації (Інтернет) тощо – все це сприяло впровадженню та поширенню нових видів співпраці, а саме: аутсорсингу, офшорингу, інсорсингу. Такі види співпраці між державами та всередині країни задають нові вектори розвитку економічної політики та політики взагалі. Тим паче, впровадження і здійснення інтеграційних процесів має свій вплив на внутрішню і зовнішню політику певної держави.

Швидкі темпи розвитку нових видів співпраці у масштабах глобальної економіки тісно пов'язані з новими технологіями та Інтернет-мережею – такої думки дотримується зокрема сучасний американський дослідник Т. Фрідмен. Світ уже змінено, а головною особливістю перетворень „є ново-відкрита здатність індивідів співпрацювати й змагатися глобально” [1, с. 9]. Ефекти аутсорсингу активно використовують провідні компанії світу, що є підтвердженням глобальних трансформацій міжнародного географічного розподілу праці

Слід нагадати, що аутсорсинг являє собою розподіл та субсидіарність деяких функцій компанії з-поміж спеціалізованих зовнішніх організацій, що оптимізує господарчу діяльність та сприяє досягненню стратегічних переваг. Другорядні питання доручають організаціям, для котрих ті ж самі питання є головними. Аутсорсинг – не лише вид партнерської взаємодії, але й стратегія управління компанією. На думку науковців Д. Гроссмана та Е. Россі-Хансберга, які висунули концепцію розподілу сучасного виробництва на функції (tasks), діяльність

сучасних американських ТНК здебільшого спирається на глобальні ланцюги поставок (функцій), що необхідні для виробництва товарів або послуг, а не кінцевого готового товару. Отже, виробник (компанія) виграє не лише від спеціалізації розподілу праці, але й від того, що окрему ланку у виробничому ланцюгу зосередити там, де її виробництво буде дешевшим [2]. Те саме стосується й функцій офшорингових операцій. Міжгалузєва конкурентність трансформується у конкурентність між окремими функціями, що здійснюється окремими компаніями: програмування, упаковка, збірка, введення даних тощо.

Найбільш „популярними” сферами використання аутсорсингу є бухгалтерський облік, реклама, маркетинг, логістика, послуги інформаційних технологій (далі ІТ), управління персоналом, юридичне обслуговування [3].

Деякі автори наголошують на тому, що до іноземного аутсорсингу відноситься офшоринг з його специфікою міжнародного розподілу праці.

Ефектами нових видів співпраці для іноземних компаній, в першу чергу, є зниження витрат та збільшення ефективності за рахунок використання досвіду професіоналів. Однак інтереси сторін доволі часто суперечать один одному, що впливає на географічний розподіл праці. Досить вигідною стає позиція ТНК або великих компаній, що отримують вигоду та знижують витрати на трудовий ресурс. Зокрема такі фірми залучають найманих робітників в країнах з низькими податками. Виконавець, у свою чергу, отримує досвід та знання замовника, що сприяє розвитку бізнесу якісно нового рівня. Але є загроза витоку інформації стосовно діяльності та проектів організації, що може значно знизити конкурентоспроможність останньої.

Безумовно, відчувається вплив нових видів співпраці на економіку та політику окремої держави. Що, окрім досвіду використання нових технологій та зниження податків, може отримати країна-офшор? Громадяни, що працюють у офшорах, з фінансової точки зору, не залежать від своєї держави, і в кінцевому підсумку працюють на іноземну державу.

Кордон між світовою економікою та економікою окремої держави дуже хиткий. Якщо у біполярному світі політика та економіка кожної держави були чітко визначеними у межах їхніх політичних систем, то сьогодні глобалізаційні процеси підкорюють внутрішню і зовнішню політику та економіку держав, породжуючи нові явища людського існування, що виявляється у різних сферах їхньої життєдіяльності, зокрема в політиці – космополітизм, субполітика тощо та економіці – офшоринг, аутсорсинг, ТНК.

Характерною рисою сфери послуг традиційно вважалось те, що вони вироблялись у місці їх споживання. Але розвиток інформаційно-комунікаційних технологій дає все більше можливостей виробляти послуги в одному місці, а споживати – в будь-якій точці планети, тобто експортувати на зовнішні ринки.

Україна – молода держава. Вже 22 роки як відбуваються певні соціально-економічні зміни в її межах. Однак, зазначимо, стан її економіки ще значною мірою гальмується відсталою індустріальною базою, що дісталася нам у спадок від радянського минулого. Хоча, заради справедливості, саме ця (у першу чергу важка промисловість) до сих пір була основою бюджетоутворення країни.

Хитка економіка української держави неспроможна забезпечити робочими місцями громадян та не є конкурентоспроможною відносно інших країн, чії компанії використовують інтелектуальну базу, зокрема України. Масштаби переміщення виробництва за кордон (виводити в офшор) на міжнародній арені праці постійно зростають.

Дешева робоча сила та збільшення якості послуг спонукає ТНК використовувати дочірні компанії.

Корпорації як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються, створюватимуть міжнародні виробничі мережі або інакшим способом виводимитимуть в офшор виробництво окремих послуг. Глобальні користувачі: мультинаціональні корпорації, уряди окремих країн отримали можливість

використовувати широкий інструментарій новітніх інформаційних технологій в управлінні та виробництві [3].

Україна лише починає крокувати назустріч новітнім процесам, однак вони здебільшого зосереджені в межах кордонів держави і лише деякі компанії виводять в офшор виробництво, тобто за межі країни.

Офшорингові операції мають як позитивні, так і негативні риси, а фактори всередині країни по-різному впливають на розвиток офшорингу. Наприклад, індустріально-розвинені ж держави мають менші шанси для ефективного впровадження або виводу виробництва в офшор.

Також офшорингові операції здійснюються компаніями за певними офшоринговими схемами та діють у певних зонах. Існує декілька офшорингових схем. Найпростіша з них застосовується за посередницькими послугами у зовнішній торгівлі. При цьому доходи надходять на рахунки офшорних компаній. Тобто така схема базується на універсальному принципі податкового кодексу, згідно з яким обов'язковому оподаткуванню підлягають доходи, отримані на території цієї держави. Якщо ж джерело доходів розташовано поза кордоном, вони можуть не обкладатися податком згідно з вітчизняною юрисдикцією. Але для кожної країни, з її окремим законодавством, існують й окремі схеми мінімізації податку.

Різні офшорингові схеми використовуються та залежать від виду діяльності офшорної компанії. Наприклад, офшорна компанія імпортує продукцію до певної держави. При цьому купують товар за такою ціною, щоб не сплачувати великий податок своїй країні та країні, де зареєстровано офшор. За іншою схемою, що використовується в міжнародній торгівлі, продається у західних, тобто весь прибуток залишається у країні-офшорі. Також, при експортно-імпортних операціях, коли офшорна компанія відіграє роль посередника, товар купують від імені держави, в якій знаходиться офшор. За такою схемою оптимізуються податки та прискорюються фінансові потоки, що забезпечують їхню надійність, а також стає простим документообіг, що зменшує можливість завдати шкоди компанії і зайвих витрат [4]. Інвестиційна схема передбачає, що весь прибуток за ініціативою інвестора, вкладається у розвиток різних корпорацій певних країн, зокрема західних. Така схема досить вигідна для приватних юридичних осіб саме тому, що кошти розташовані у

зоні офшору та не обкладаються податком, а, отже, є нагода інвестувати в будь-яку іншу сферу бізнесу на території однієї чи декількох країн.

Зниження податків залежить не лише від використання тієї або іншої офшорингової схеми, але й від офшорної зони. Вигода використання офшорної зони цілком зрозуміла: одна компанія використовує у своїй діяльності іншу компанію, яка знаходиться в офшорі. У свою чергу податки сплачує дочірнє підприємство, що знаходиться у офшорі, але користується значними пільгами, зокрема тому, що не є резидентом цієї юрисдикції, а, отже, й виплати основної компанії значно зменшуються. Також використання лише однієї корпорації не є вигідним для холдингу (компанії), а, навпаки, об'єднання декількох фірм сприяє економії податків великої корпорації.

Офшоринг є однією з головних ланок глобальної переорієнтації виробництва та породжує новий міжнародний розподіл праці. Офшорингові замовлення є вигідними для тих країн, де вони складають значну частину доходів державного бюджету, забезпечуючи робочими місцями десятки і сотні тисяч осіб [5].

Проте чисельність персоналу в ІТ-компаніях скорочується на території держави, що експортує робочі місця, а це пов'язано, по-перше, зі зміною самого уявлення про використання ІТ, по-друге, системи стають простішими і надійнішими, вимагаючи скорочення обслуговуючого персоналу, тобто ІТ – не головна функція переважної більшості організацій.

Сучасний офшоринг увібрив нові якісні риси, а саме: не лише механічна передача низки функцій за кордон, але й утворення нової, гнучкої організаційної системи та системи взаємодії між іноземними компаніями у глобальному просторі, що на якісному рівні перетворює всі внутрішні бізнес-процеси компанії та впливає на її стратегічну складову [2].

За підсумками дослідників офшорного ринку, перші шість місяців 2013 р. у багатьох офшорних юрисдикціях реєстрація офшорних компаній здійснювалася значно активніше, ніж у першому півріччі 2012 р. та налічує 38416 компаній в офшорах. Найбільш популярним місцем для створення офшорної компанії, на думку експертів, залишаються Британські Віргінські острови, де реєстрація займає велику частку серед загальної кількості нових офшорів. Також відзначено, що приріст активних компаній за

5 років склав п'ять відсотків, а кількість діючих компаній у Гонконзі й Великобританії значно збільшилася. Фахівці вважають, що реєстрація компаній у Великобританії і Гонконзі буде популярна і збережуться темпи її зростання [6].

Однак, чи є вигідним офшорингові операції на сучасному етапі розвитку української держави? Які перспективи його поширення на території України?

4 липня 2013 р. Верховною Радою України прийнято закон про ратифікацію конвенції, спрямованої проти ухилень від сплати податків на доходи, з метою збереження коштів у податковій системі України. Закон „Про ратифікацію Конвенції між Урядом України і Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи та Протоколу до неї” наголошує на тому, що дивіденди, які виплачуються нерезидентною компанією однієї з договірних держав резиденту іншої сторони, оподатковуються у цій державі [7]. Негативним наслідком закону є можливість виводу інвестицій українського бізнесу до більш стабільних офшорних зон.

Політичні події кінця 2013 – початку 2014 рр. та соціально-економічна політика 2010-2013 років призвели до негативних наслідків у державі. Виникла необхідність перегляду зв'язків і відносин як всередині, так і за межами країни, зокрема ставлення до нових видів співпраці. Так, 2014 рік відзначився запуском спільного проекту уряду України та провідних ІТ-аутсорсерів, нагальною метою якого є становлення України як рушійної сили в ІТ-сфері Європи, тобто, за словами виконувача обов'язків міністра розвитку та торгівлі України П. Шеремета, зробити перехід від ресурсної економіки до економіки знань. Також визначено окремі завдання: зупинення відтоку українських науковців і розробників за кордон, створення умов для праці і життя ІТ-фахівців в Україні. Крім того, до 2020 року заплановано створення понад ста тисяч нових робочих місць в ІТ-сфері, а очікуваний прибуток від експорту ІТ-послуг у США та ЄС складе понад десять мільярдів доларів США [8].

Опитування менеджерів і директорів провідних українських компаній в ІТ-сфері виявило, що співпраця між українськими розробниками і західними компаніями обмежується купівлею українських послуг з розробки, що відрізняються якістю продуктів, низькими цінами і стратегічної близькістю

до клієнтів із Західної Європи. Крім програмування, досить поширеною є практика введення даних в медичні, страхові та податкові форми, розробка спецефектів для кінематографу США (близько 30% комп'ютерної графіки вироблено в Україні), інженерія програмного забезпечення, САТТ (Configuration and Test Tool), кастомізація і супроводження інформаційних систем, дослідження та розвиток у сфері ІТ, мікропрограмування, GIS-системи, розробка Web-інструментаріїв, введення і первинна обробка даних.

Практика купівлі офшорних компаній добре розвинена в Індії, де є спеціалізовані консалтингові компанії, що займаються придбанням місцевих фірм-розробників для західних клієнтів. Українські компанії, що виконують замовлення іноземних фірм, є привабливими для останніх в якості власних корпоративних ІТ-відділів. Однак для іноземного інвестора, який купує програмне забезпечення, важливо, щоб імідж країни був позитивним. Також необхідно знати специфіку інфраструктури і регіональних відмінностей, особливо зважаючи на складний для України час, що може збільшити шанси на тривалий успіх обох сторін.

Сьогодні українська держава стикається з економічними проблемами, що супроводжуються занепадом важкої промисловості, інфляцією, скороченням робочих місць та нестабільною політичною ситуацією. Однак економічна криза не оминула й країни Заходу. Проте тенденції розвитку у сфері офшорингу різні. Більш гнучким у кризовій ситуації виявлено офшоринг послуг, що є характерним для України. Компанії, що купують такі послуги, досить реально оцінюють ризики, розміщуючи дочірні підприємства у різних точках планети. А тому криза по-різному впливає на офшоринг якісних послуг, в свою чергу, останній є необхідним у періоди економічного спаду, як шлях зниження витрат, і в деяких випадках є одним із засобів здійснення стратегічного прориву. Тобто існує можливість попиту офшорингових послуг з боку іноземного інвестора, зокрема у сфері інформаційних технологій, бізнес-послуг і клієнтських послуг, що може стати інструментом компанії для виходу з кризи. Подібна співпраця вигідна обом сторонам: з одного боку, забезпечення робочими місцями, високим заробітком громадян України, що задіяні в ІТ, з другого – відносна дешевизна нових ідей і рішень для іноземних компаній. Хоча можливі й

негативні наслідки такої співпраці, що зумовлено відтоком інтелектуального ресурсу за кордон, а отже, й зниженням у цілому конкурентоспроможності держави. На думку директора Британської компанії „ReThink” Дж. Баттерфілда, якщо заробітна плата для розробника програмного забезпечення досягне 40% від тих, що отримують громадяни іноземних країн-інвесторів, то через декілька років переносити робочі місця в офшорну зону не матиме сенсу з фінансової точки зору. Тому необхідно вибудувати правильну економічну політику, що спиратиметься на баланс інтересів сторін: з одного боку, країна, що надає послуги, з іншого – країна, що виводить послуги в офшор. Тобто існує необхідність створення системи мотивації зайнятості та розширення виробництва на батьківщині.

На сьогоднішній день, фактично досить низькі шанси України у офшорингу. Проте існує перспектива для України, як офшорної зони для іноземного замовника. Вигідними сферами для вкладників може виступати не лише офшоринг якісних послуг, але й сільськогосподарче виробництво, машинобудування, металопрокат, хімічна промисловість тощо. Тобто досвід офшорингу західних країн Україна може використовувати з урахуванням вітчизняної специфіки на користь державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фрідмен Т. Світ Плаский / Т. Фрідман. – Київ: „Акта”, 2008. – 664 с.
2. Глобализация аутсорсинга и офшоринг: определения, причины бурного роста, этапы развития [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.webeconomy.ru/index.php?page=cat&newsid=864&type=news>
3. Эффекты аутсорсинга [Електронний ресурс] // Геомир современные направления географии и страноведения. – Режим доступу: <http://geomir.ru/vector/geoglobalistics/outsourcing-effects>.
4. Оффшорные схемы [Електронний ресурс] / B2Blogger.com. – Режим доступу: <http://b2blogger.com/pressroom/8433.html>
5. Темная сторона офшоринга [Електронний ресурс] / ІТС.ua. – Режим доступу: http://its.ua/articles/temnaya_storona_ofshoringa_18544/
6. Динамика офшорного рынка [Електронний ресурс] / 4uk.ru. – Режим доступу: http://www.4uk.ru/news/Dinamika_offshornogo_rynka_088.html
7. Оффшорные зоны. Кипр и Украина подписали антиоффшорный договор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://offshore4you.info/kipr-i-ukraina-podpisali-antioffshornyj-dogovor/>
8. Украину сделают „аутсорсинговой Долиной” Европы [Електронний ресурс] / Ain. – Режим доступу: <http://ain.ua/2014/04/02/518318>